

PROIECT

LEGEA MUNTELUI

Expunere de motive

Munții României constituie un patrimoniu național de mare valoare și importanță, care deține numeroase resurse de natură agricolă, forestieră, bogății de subsol și ape, reprezentând un spațiu vast de existență umană, susceptibil de protecție și dezvoltare, având un rol de susținere a echilibrului ecologic și ca mijloc de menținere și promovare a biodiversității și identității sociale și culturale, a tradițiilor populațiilor locale care asigură locuirea descentralizată a teritoriului.

Zona de munte reprezintă unul dintre cei mai mari masivi naționali din Europa, cu o populație de cca. 3,6 milioane locuitori, cu cca. 1.000.000 de gospodării țărănești, într-o stare majoritară de subzistență, neatinsă de colectivizare, cu un grad de împadurire remarcabil, constituind pe ansamblu o entitate geografică, economică și socială caracterizată de condiții naturale variate și specifice, care determină necesitatea definirii unei politici proprii, distincte, de dezvoltare, amenajare și protecție.

Motivat de condițiile naturale, precum altitudinea, panta, temperaturile mai joase și ciclurile de vegetație mai scurte, fertilitatea scăzută a terenurilor agricole, distanțele și stările frecvente de izolare a așezărilor umane, care îngreunează activitățile umane, randamentele mai scăzute ale activităților agricole, consumurile mai mari de energie neputând fi evitate, zona montană este considerată a fi defavorizată de factori naturali, economici și sociali.

Pentru o perioadă îndelungată de timp zona montană a fost marginalizată, fiind rămasă în urmă ca grad de echipare cu infrastructuri, față de zonele de câmpie și cele colinare și cu un nivel scăzut de echipare tehnologică a gospodăriilor țărănești.

În ultimul deceniu muntenii au pierdut numeroase locuri de muncă prin disponibilizări din industriile intramontane, minerit, etc. Datorită prăbușirii prețului lânii și diminuării drastice a cererii pieței pentru lână grosieră, caracteristică ovinelor de rasă Turcană, dominantă în zona montană, cumulat cu restricții silvice exagerate și cu taxe și

cheltuieli mari, efectivele de ovine au scăzut dramatic, fiind pusă în pericol flora spontană furajeră a pășunilor înalte și posibilitățile de menținere și exploatare în continuare a acestora în folosul comunităților.

Calitatea efectivelor de bovine, mai ales a vacilor pentru lapte, este grav afectată, în condițiile diminuării drastice a activităților în domeniul reproducției și selecției, a absenței unui sistem eficient de îmbunătățire a reproducției naturale, artificiale și de stimulare a interesului țărănimii montane pentru calitatea animalelor. Sistemul de organizarea ameliorării raselor de animale, mai ales la bovine, asistența sanitar-veterinară, nu sunt suficient adaptate la condițiile montane, ce includ o mare dispersare a gospodăriilor țărănești și distanțe apreciabile de acoperit.

Starea grajdurilor pentru animale este deplorabilă sub aspect igienic și funcțional, modernizările sunt nesemnificative iar noile adăposturi se construiesc în continuare în soluții tradiționale, învechite, necorespunzătoare cerințelor igienice și ecologice.

Calitatea și structura florei, a fânețelor naturale și fânurilor ce se obțin, este grav afectată prin folosirea intensivă a rumegușului de lemn ca așternut pentru animale și implicit modificarea calității îngrășămintelor naturale și sporirea acidității solurilor montane.

Conservarea fânurilor continuă să se realizeze în forme tradiționale, cu mari pierderi economice. Suprafețe din ce în ce mai mari de pajiști natural-montane rămân neutilizate, ca efect al descurajării agricultorilor prin practicarea de către transformatori a unor prețuri de achiziție pentru lapte și carne, mult sub cota de rentabilitate.

În condițiile economiei de piață, în absența unor măsuri speciale de protecție și a unor venituri medii rezonabile, viața locuitorilor a început să se înrăutățească, tendințele de pauperizare și de migrare a populației tinere montane fiind tot mai accentuate.

Deoarece se cunoaște faptul că migrarea populației montane este în general reversibilă și având în vedere resursele existente și nevalorificate la potențial ca și numeroase alte rațiuni, aceste fenomene se cer prevenite și combătute în termen util, prin măsuri și mijloace adecvate.

Starea generală a economiei, lipsa locurilor de muncă în sfera urban-industrială, creșterea ratei șomajului, au generat în paralel și fenomenul, unic în Europa montană, a blocării migrației naturale, cu tendință de suprapopulare a unor localități montane.

Legea Muntelui, care reprezintă o noutate pentru România, are un caracter pluridisciplinar, urmând să rezolve problemele de protecție și dezvoltare montană, mai ales în zona rurală, într-o gândire, care să cuprindă ansamblul de situații ce vizează relațiile omului în raport cu natura și încadrarea acțiunilor umane în principiile dezvoltării durabile, cu grijă pentru șansele generațiilor viitoare.

Cercetarea, învățământul, organizarea instituțiilor guvernamentale și neguvernamentale, a societății civile montane și mijloacele necesare funcționării eficiente a acestor organisme în forme specifice condițiilor montane, reprezintă componentele principale ale legii, care stabilește atât responsabilitățile și eforturile instituțiilor statului cât și pe ale locuitorilor munteni, mai ales a celor din zona rurală.

Legea Muntelui are menirea să creeze baza legală și principalele orientări pentru inițierea unei politici montane în România.

La construcția proiectului de Lege a Muntelui s-a ținut cont de recomandările Cartei europene a regiunilor de munte, elaborată de Consiliul European, ale O.N.U. și F.A.O., de experiența asociației europene "Euromontana" precum și a unor țări cu grad înalt de dezvoltare în zonele de munte, precum Austria, Elveția, Franța, Italia, de tradițiile populației

montane și experiența instituțiilor românești, acumulată de-a lungul timpului dar și în perioada 1990 - 1999.

În țări precum Austria și Elveția, nu au mai fost necesare legi ale muntelui, deoarece acestea fiind muntoase prin excelență, întreaga legislație a acestora este puternic influențată de specificul montan respectiv.

Dimpotrivă, în condițiile Franței sau Italiei, unde proporția zonei montane este mare dar nu predominantă, asemănător României, necesitatea unei legi speciale care să asigure echilibrul economic și demografic național și continuitatea activităților umane a fost evidentă.

În Italia, în 1994 a avut loc cea de a IV-a revizuire a "Legii Muntelui", iar în Franța "Legea Muntelui" a fost adoptată de Parlament în 1985, în unanimitate de voturi.

În condițiile țării noastre, Legea Muntelui are și rol reparatoriu, de recunoaștere de către societate a drepturilor democratice la existență și venituri paritare pentru locuitorii satelor de munte, în primul rând a drepturilor la compensații pentru handicapurile naturale inevitabile ca și de blocare a tendințelor de continuare a marginalizării zonei montane, prin forța inerției sau din rațiuni de moment. La pregătirea acestei legi și-au adus contribuția numeroși specialiști care au activat în rețeaua Agenției naționale a Zonei Montane (1990-1997) din domeniile agriculturii, zootehniei, medicinei veterinare, arhitecturii și construcțiilor, biologiei, învățământului, economiei, sociologiei, culturii, juridic, ș.a.

Legea Muntelui este o lege complexă și a fost concepută pornindu-se de la principiul recunoscut astăzi la scară mondială, că valoarea nr.1 în munți este reprezentată de omul de munte și tradițiile sale, în armonie cu mediul montan.

Existența unei mișcări montane europene și mondiale în continuă creștere, concretizată prin crearea Forumului European al Muntelui și Forumului Mondial al Muntelui, a eforturilor în favoarea unei politici montane europene, depuse constant de Consiliul Europei și EUROMONTANA, cu accent pe calitatea produsului montan, crearea în 1999 a rețelei "Țărilor cu munți de la Est și Sud de Marea Adriatică", rezultatele favorabile înregistrate în zonele de munte ale unor țări care au început mai recent practicarea unor politici montane, ca Polonia și Slovenia, precum și rezultatele încurajatoare ale unor acțiuni pilot întreprinse în zona montană din România, după 1990, în cooperare și cu sprijin bilateral din partea unor țări ca Elveția, Franța, Germania și cu sprijin comunitar (Phare), reprezintă împreună, argumente consistente și de încurajare pentru începerea practicării unei politici montane în țara noastră.

În situația în care, în condițiile istorice ale ultimei jumătăți de secol în Carpații României, deosebit de zonele de câmpie și colinare, au putut fi menținute proprietatea privată asupra gospodăriilor și pământului, s-a remarcat spiritul de responsabilitate și de inițiativă ale populației, s-au conservat tradițiile economice și culturale, este de așteptat ca Legea Muntelui să-și aducă contribuția, prin adaptare, așa cum s-a petrecut și în Europa de Vest, și la rezolvarea unor probleme din zonele colinare și de câmpie.

Este previzibil că Legea Muntelui va cunoaște revizuirii periodice iar existența și efectele aplicării sale vor reprezenta un important pas înainte spre integrarea României în Uniunea Europeană.